

Предимства и недостатъци при дигитализацията на образованието Красимир Шишманов

Advantages and disadvantages of digitization of education Krasimir Shishmanov

Abstract:

Digitization of education is the process of integrating digital technologies into the educational process, which allows students and teachers to use electronic means of learning and information exchange. As a technology, it has a number of advantages, including improving the accessibility of education, increasing the effectiveness of learning, personalization and improving the quality of education in general

However, digitalization of education can also have its drawbacks and raise certain concerns. Some of these include increased reliance on technology, reduced activity and social connection between students and their teachers, a potential negative role in the development of critical thinking and judgment.

Therefore, it is important to find a balance between the use of technology and traditional teaching methods. The implementation of digitalization of education must be carried out taking into account the needs of a specific educational program and its goals, as well as taking into account the individual characteristics of the learners.

Keywords: digitization of education, digital technologies, benefits of digitalization, disadvantages of the digitalization of education

For contacts: Krasimir Shishmanov, Academy of Economics Dimitar A. Tsenov,
k.shishmanov@uni-svishtov.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Дигитализацията на образованието е интегриране на цифровите технологии в образователния процес, който позволява на обучаемите и преподавателите да ползват електронни средства за обучение и обмен на информация.

Като технология дигитализацията има редица предимства. Тя обаче, може да има и своите недостатъци и да поражда определени рискове. Ето защо е важно да се намери баланс между използването на технологии и традиционните методи на преподаване. Осъществяването на дигитализацията на образованието трябва да се извършва при отчитане на нуждите на конкретна образователна програма и цели, както и при отчитане на индивидуалните особености на обучаемите.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Дигитализацията на образованието се свързва с интегрирането на информационните технологии в учебния процес, което носи множества предимства. Това се изразява не само в осъвременяване на техническата база в образователните институции, а с пълна промяна на образователната система, което обхваща нейното съдържание, методи и цели.

Много изследвания и автори изтъкват предимствата на дигитализацията в образованието, като всеки ги представя според своите разбирания и цели. С цел да се систематизират предимствата могат да се представят по следния начин:

- Създава се нов модел на обучение – по-привлекателен за обучаемите;

- Използват се нови и модерни подходи на преподаване;
- Има възможност да се провеждат паралелни сесии, на които се преподава едновременно в реална аудитория и пред такава, в която се присъства виртуално – онлайн;
- Има възможност да се записват на лекции, което позволява те да се върнат във времето, за да се повтори това, което е пропуснато или не е разбрано;
- Има възможност да се разпространяват съобщения, да се обменят материали, видеозаписи, обучителни файлове, презентации и лекции;
- Учебният процес се организира по нов и леснодостъпен начин;
- Използват се нови образователни ресурси;
- Улеснява се достъпът до информация;
- Повишава се мотивацията на обучаемите;
- Засилва се интереса към учебния процес и участието им в него;
- Повишава се дигиталната грамотност. Обучаваните придобиват цифрови и аудиовизуални умения, необходими им за тяхното бъдеще;
- Улесняване на преподавателската дейност, като дава възможности за презентации и онагледяване на новото учебно съдържание;
- Времето в час се използва повече. За кратко време обучаваните получат и осмислят повече информация;
- Подпомага се усвояването, разбирането и затвърдяването на учебния материал.

Като заключение можем да обобщим, че предимствата дигитализацията на образованието могат да се представят в две основни групи - **за обучаемите и за преподавателите:**

За обучаемите:

- **Достъпност:** Дигиталните учебни материали и онлайн курсове могат да бъдат достъпни от всяко място с интернет връзка, което прави образованието достъпно за хора, които в противен случай биха имали затруднения да го получат (поради физическо разстояние или финансови проблеми);
- **Гъвкавост:** Дигиталните учебни материали могат да бъдат достъпни по всяко време, което позволява на обучаемите да си планират времето и да учат в удобно за тях време. Онлайн курсове могат да предложат гъвкав график на занятията, който отговаря на нуждите на обучаемите. Това може да бъде полезно за работещите и за хората със заети графици. От друга страна дигиталните образователни материали могат да бъдат ползвани със съобразено с възможностите на конкретния обучаем темпо. Също така, те позволяват той да се фокусира върху конкретни умения или знания, които има нужда да усъвършенства;
- **Интерактивност:** Дигиталните учебни материали и онлайн курсове могат да предложат интерактивни методи на обучение, като обучаемите могат да използват мултимедийни материали, включително видео, звук, анимации и симулации. Тези средства могат да се използват за представянето на вградени тестове, упражнения, игри и други методи за ангажиране на

вниманието и интереса на обучаемите. Всичко това може значително да помогне за по-ефективно усвояване на знанията и уменията;

- **Персонализация:** Дигиталните учебни материали могат да бъдат персонализирани спрямо нуждите на обучаемите. Например, ако даден обучаем има затруднения в дадена област, може да му се предоставят допълнителни материали и упражнения;
- **Сътрудничество:** Дигиталните образователни материали могат да стимулират сътрудничеството между обучаемите, като предоставят възможности за обмен на идеи и информация в реално време;
- **Ефективност:** Дигиталните образователни материали могат да бъдат организирани по начин, който да бъде по-ефективен за обучаемите и образователните институции. Например, те могат да бъдат организирани в модули, които да се завършват поетапно, като се увеличава сложността и обхвата на знанията.

За преподавателите:

- **Лесно за преработка учебното съдържание.** Когато е нужно да бъдат направени промени, тези промени се правят само на едно място - там, където се намира курса. Така всеки потребител веднага може да види новите неща;
- **Подобрено оценяване:** Дигиталните образователни материали могат да подобрят процеса на оценяване на знанията на студентите. Например, може да се използват онлайн тестове, където обучаеми са представили своите резултати и веднага могат да бъдат оценени по предварително заложена скала.

Независимо от безспорните си предимства и обективните перспективи за бъдещо си развитие дигитализацията на образованието **има редица недостатъци**, които трябва да се познават и да се намират най-разумните начини за тяхното преодоляване.

Насочваме вниманието си към недостатъците, защото увлечено от технологиите образование се ориентира предимно към усвояване на определени знания с помощта на дигитални методи, а се пропуска общуването между обучаемите и стремежът към развитие на личности с познавателни и творчески способности. Затова е необходимо да се реализира обучение, което да гарантира не само усвояването на учебното съдържание в дигитална среда, но и да стимулира мисловната дейност на обучаемите, както и интерпретирането и споделянето му в подходяща обстановка.

Разглеждаме недостатъците на дигитализацията на образованието в два аспекта. Първият са **общ** свързани спецификата на използването на информационните технологии, а вторият са недостатъците на **дистанционното обучение**, като налагаща се форма на обучение.

Към **общите недостатъци** могат да се посочат следните:

- **Необходимостта от техническо оборудване**, с конкретни характеристики и параметри. Цената на някои от тези устройства е много висока;

- **Неравностойното положение.** Различните обучаеми са с различни материални възможности, което предполага, че не всички обучаеми разполагат с необходимите технически и комуникационни средства;
- **Използваният софтуер трябва да е лицензиран или безплатен**, за да може да се прилага безпроблемно в учебните часове;
- **Възможна е поява на технически проблеми** в процеса на обучение;
- **Необходимост от поддържащ персонал.** Необходима е помощта на технически персонал за успешното прилагане на курса на обучение.

Съществен момент при осъществяване на дигитализацията на образованието е компетентността на преподавателите и тяхната готовност за използване на информационните технологии в процеса на обучение. Тук могат да се посочат няколко основни проблема:

- Учебният материал трябва да бъде подготвен предварително. Това изисква **преподавателя да разбира технологията, която се използва**. Изисква се определена степен на познание и опит за работа с нея;
- Допълнително предизвикателство е факта, че технологиите се развиват с много бърз темп и **поддържането на ниво с новите технологии не е лесно**, особено за по-старото поколение учители/ преподаватели;
- Възрастов проблем, свързва се с все по-високи изисквания към преподавателите, които са задължени да **работят в среда, която е много по-близка и позната на обучаемите от колкото на самите тях**. Често у дома обучаемите имат по-модерна техника, отколкото в училище.

В процеса на обучение и при използването на модерни устройства често се **появява излишна информация**. Възможно е, тя да е по-атрактивна за обучаемите и да ги разсейва, което като резултат се отразява в отклоняване от поставените цели.

Възможно е предоставянето на мултимедийни презентации или други **интерактивни материали да са с ниско качество**, като техническо изпълнение или като съдържание, което има обратен ефект върху обучаемите.

Други, много важни, недостатъци, на които трябва да се обърне особено внимание са:

- **Изследователската дейност на обучаемите.** Тя е силно затруднена. Обучаемите използват много от наличните материали в Интернет, което не съдейства за самостоятелното мислене, за формулирането и изразяването на собствено мнение. По този начин не се развиват умения за работа с информация (процесът на нейното натрупване, подбор, систематизация и целенасочено използване);
- Допълнителни рискове с **използването на чат GPT** (или друг ИИ), което прави възможно предоставянето на готови продукти на обучаемите;
- **Намаляване на речевата активност на обучаемите** (което е особено характерно за дистанционното обучение), в резултат на което студентът няма достатъчна практика да формулира и изразява собствените си мисли. Според последните психологически изследвания, продължителното отсъствие на активна речева практика влияе негативно на мисловните процеси.

Към общите недостатъци могат да се добавят и **влошаване на физиологичното състояние и здравето на обучаемите** (понякога нестабилна психика на обучаемия води до пристрастяване към компютъра, което се отразява на здравето и води до психологически и педагогически проблеми

Специално внимание заслужават и някои от **недостатъците на дистанционното обучение**. Сред основните сред тях могат да се посочат следните:

- Нужда от постоянен и високоскоростен Интернет;
- Програмите за дистанционното обучение с Интернет понякога са прекалено статични;
- Нивото на взаимодействие между обучавания и програмата понякога е твърде ниско;
- Липсва на постоянен пряк контакт между обучаем и обучаващ;
- Липсва на контрол над обучаваните;
- Не всеки предмет може да бъде изучаван на компютър. Обучението чрез компютър не е подходящо за някои дисциплини, където се изисква повече общуване между хората и проява на човешки емоции.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Новите технологии са неизменна част от живота ни и стават все по-необходими в съвременното обучение на всички нива. Важно е, обаче да се намират нови педагогически подходи, които да позволяват съвместна работа, общуване и мобилност. Въпреки безспорните предимства на компютъра като помощник на преподавателя, той трябва само допълва, усилва и обогатява някои основни негови функции, но не бива да го измества от ролята му на ръководител и организатор на учебно-възпитателния процес.

ЛИТЕРАТУРА

Fisher M., (2013) Digital Learning Strategies: How do I assign and assess 21st century work? ASCD Arias, 2013

Garrison D. R., Vaughan N. D.,(2012) Blended Learning in Higher Education: Framework, Principles, and Guidelines, Jossey-Bass, 2012